

Távközlő hálózatok és szolgáltatások

9. Távközlő rendszerek telepítése és üzemeltetése

GYAKORLAT

Cinkler Tibor

BME TMIT

2015. November 30.

hétfő 14:15-15:53

St. Nagy

A tárgy felépítése

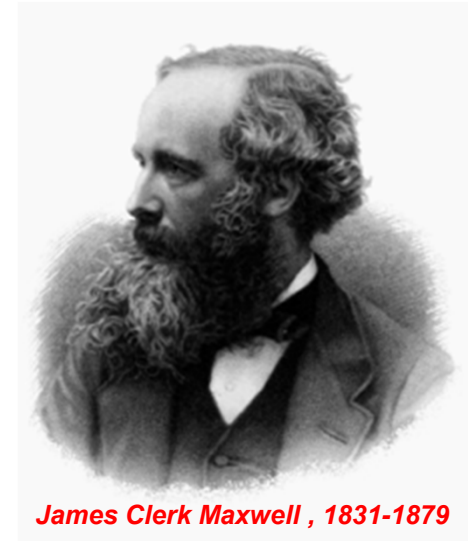

- 1. Bevezetés
 - 2. IP hálózatok elérése távközlő és kábel-TV hálózatokon
 - 3. VoIP
 - 4. Kapcsolástechnika
 - 5. Mobiltelefon-hálózatok
 - 6. Forgalmi követelmények, hálózatméretezés
 - 7. Jelzésátvitel
 - 8. Gerinchálózati technikák (Cinkler Tibor)
 - 8.1 PDH (Pleziokron Digitális Hierarchia)
 - 8.2 SDH (Szinkron Digitális Hierarchia)
 - 8.3 ngSDH (next generation SDH)
 - 8.4 OTN (Optical Transport Network)
 - 8.5 MPLS (MultiProtocol Label Switching)
 - 8.6 Kapcsolt optikai hálózatok (ASON, ASTN, GMPLS, OBS/OPS)
 - **9. Távközlő rendszerek telepítése és üzemeltetése (Cinkler Tibor)**
- GYAKORLAT**

*Gyakorlat

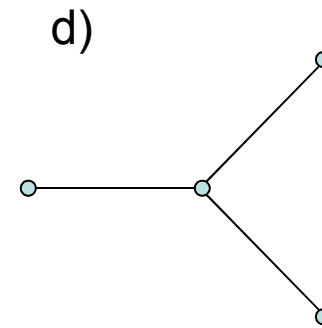
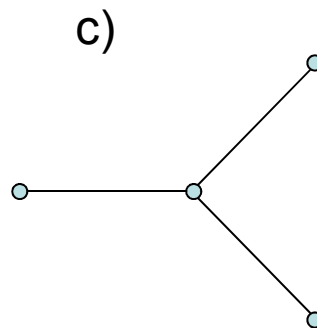
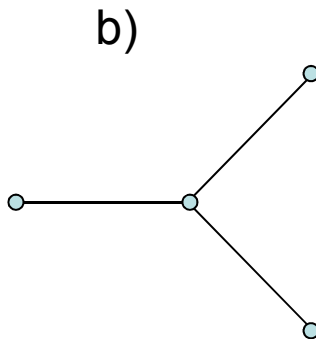
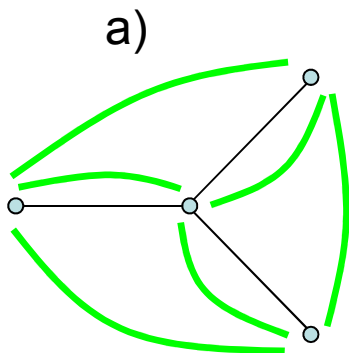
- **Ez az óra egészen más mint a többi!**
 - Összesen 4-5 ilyen gyakorlatiasabb órát terveztünk
 - Ez az utolsó
- **“There is nothing more practical than a good theory ”** James C. Maxwell
- **“Nothing is more practical than a good theory”** Albert Einstein
(vagy L. Boltzmann vagy J.H. Poincare?)
- **Nincs gyakorlatiasabb egy jó elméletnél!**

9.3. Számoljunk: Hullámhosszosztás és forgalomkötegelés

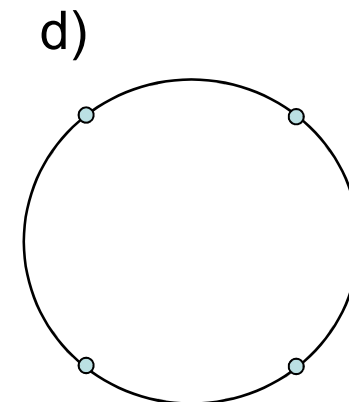
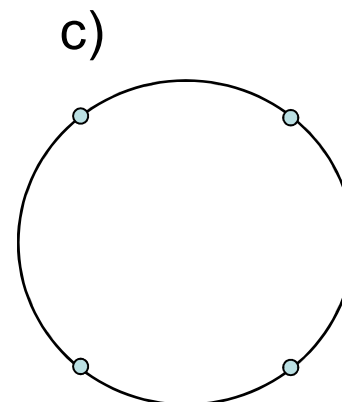
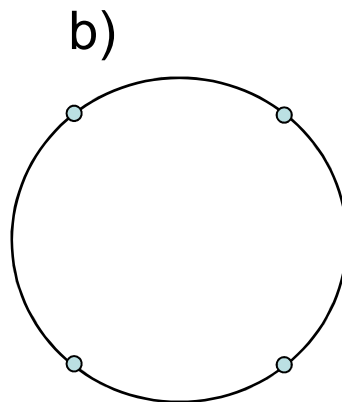
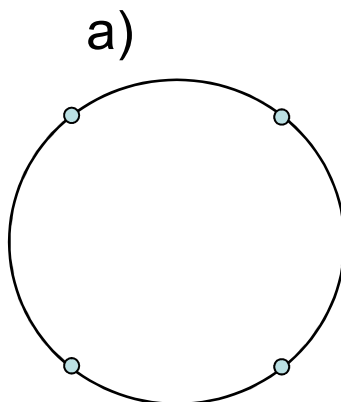
- Egy 4-csomópontos csillag topológiájú hálózatban (ábra) szeretnénk minden pontpár közt (középsőt is beleértve!) egy egységnyi sávszélességigényű összeköttetést kialakítani. Csak a középső csomópont támogatja a *forgalomkötegelést* (traffic grooming). Minden szakaszon az ellenkező irányokra 1-1 külön fényszál áll rendelkezésre, melyek ugyanazt a hullámhossz készletet használják, így egyszerűség kedvéért egy hullámhosszútról feltételezzük, hogy mindkét irányban támogatja a kommunikációt. Az alábbi ábrákon szemléltesse a kialakítandó hullámhosszútvonalakat a következő négy esetre és tüntesse fel, hogy melyik esetben hány különböző hullámhosszra van szükség szakaszonként (e szám egy-egy hálózat valamennyi élére azonos lesz a szimmetria miatt)?:

1. minden hullámhossz-út (csatorna) kapacitása 0,5 egységnyi
2. minden hullámhossz-út (csatorna) kapacitása 1 egységnyi
3. minden hullámhossz-út (csatorna) kapacitása 2 egységnyi
4. minden hullámhossz-út (csatorna) kapacitása 3 egységnyi

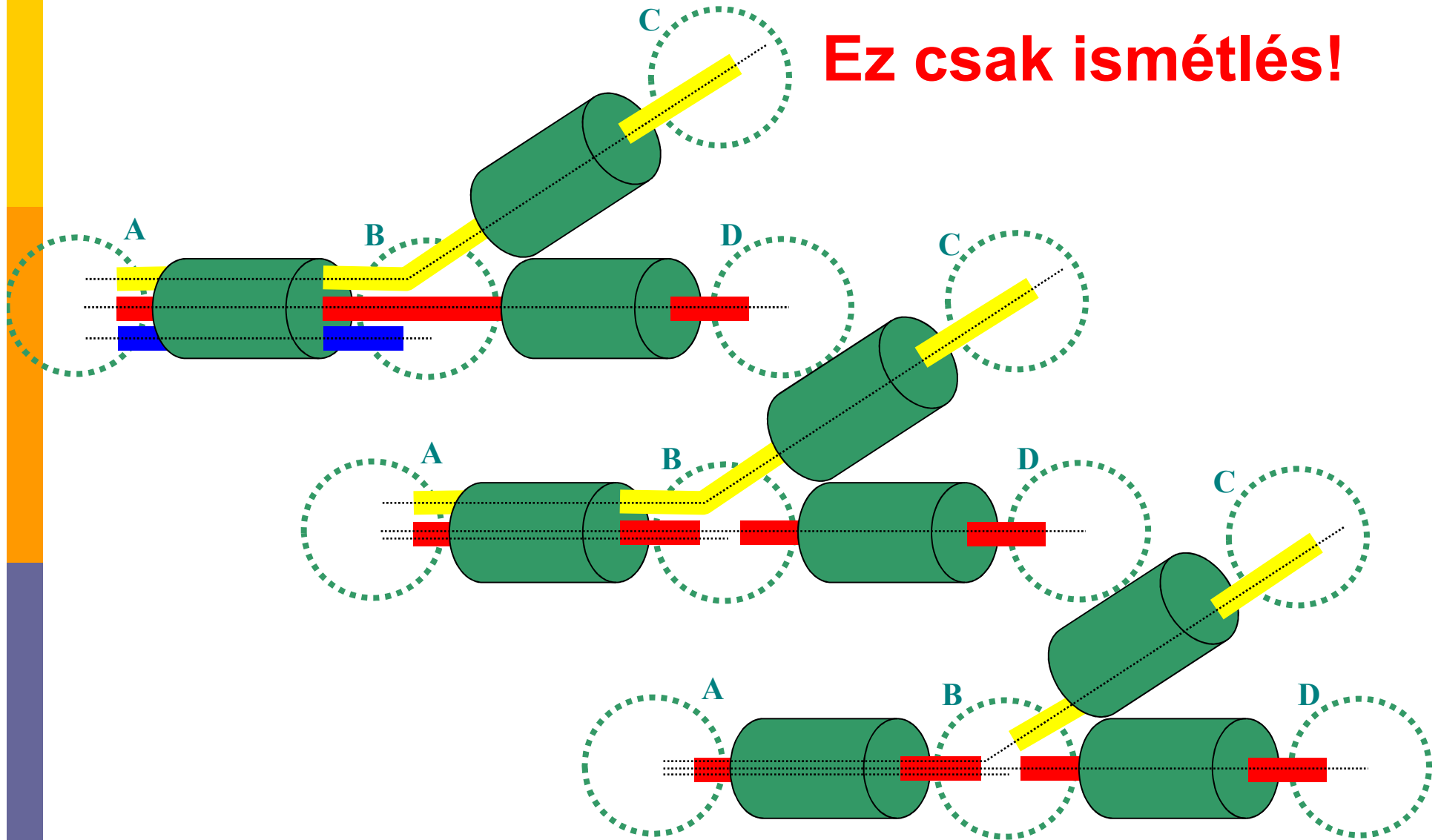
9.3b. Számoljunk: Hullámhosszosztás és forgalomkötegelés

- Egy 4-csomópontos gyűrű topológiájú hálózatban (ábra) szeretnénk minden pontpár közt egy egységnyi sávszélességigényű összeköttetést kialakítani. Minden csomópont támogatja a *forgalomkötegelést* (traffic grooming). Minden szakaszon az ellenkező irányokra 1-1 külön fényszál áll rendelkezésre, melyek ugyanazt a hullámhossz készletet használják, így egyszerűség kedvéért egy hullámhosszútról feltételezzük, hogy mindkét irányban támogatja a kommunikációt. Az alábbi ábrákon szemléltesse a kialakítandó hullámhosszutasokat a következő négy esetre és tüntesse fel, hogy melyik esetben hány különböző hullámhosszra van szükség szakaszonként (e szám egy-egy hálózat különböző éleire különböző lesz):
 1. minden hullámhossz-út (csatorna) kapacitása 0,5 egységnyi
 2. minden hullámhossz-út (csatorna) kapacitása 1 egységnyi
 3. minden hullámhossz-út (csatorna) kapacitása 2 egységnyi
 4. minden hullámhossz-út (csatorna) kapacitása 3 egységnyi

Mi a forgalom-kötegelés (Traffic Grooming)?

Ez csak ismétlés!

Számoljunk!

- Egy 4-csomópontos csillag topológiájú hálózatban (ábra) szeretnénk minden pontpár közt (középsőt is beleértve!) egy egységnyi sávszélességigényű összeköttetést kialakítani. Csak a középső csomópont támogatja a *forgalomkötegelést* (traffic grooming). Minden szakaszon az ellenkező irányokra 1-1 külön fényszál áll rendelkezésre, melyek ugyanazt a hullámhossz készletet használják, így egyszerűség kedvéért egy hullámhosszútról feltételezzük, hogy mindkét irányban támogatja a kommunikációt. Az alábbi ábrákon szemléltesse a kialakítandó hullámhosszutasokat a következő négy esetre és tüntesse fel, hogy melyik esetben hány különböző hullámhosszra van szükség szakaszonként (e szám egy-egy hálózat valamennyi élére azonos lesz a szimmetria miatt)?:

1. minden hullámhossz-út (csatorna) kapacitása 0,5 egységnyi
2. minden hullámhossz-út (csatorna) kapacitása 1 egységnyi
3. minden hullámhossz-út (csatorna) kapacitása 2 egységnyi
4. minden hullámhossz-út (csatorna) kapacitása 3 egységnyi

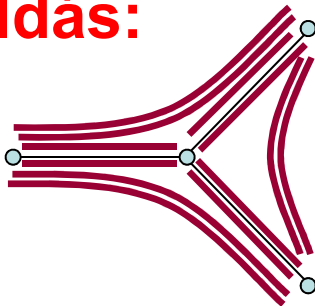
a)

b)

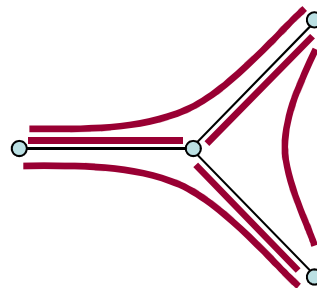
c)

d)

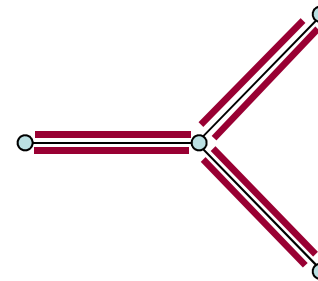
Megoldás:

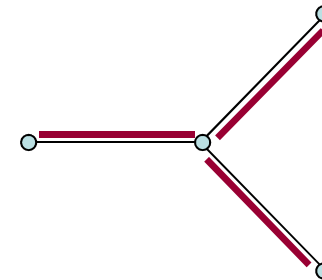
6

3

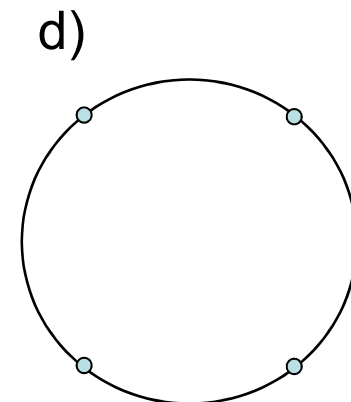
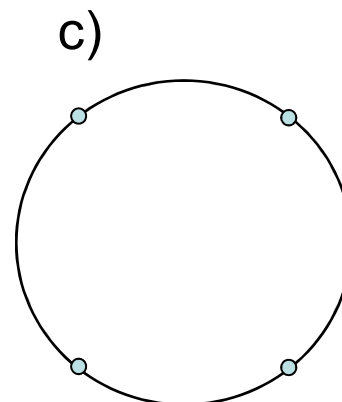
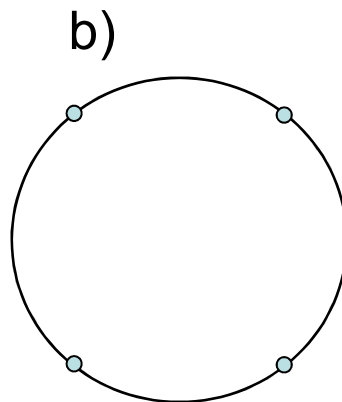
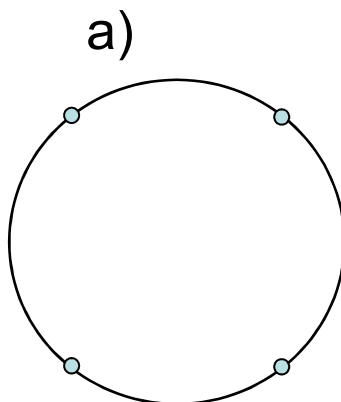
2

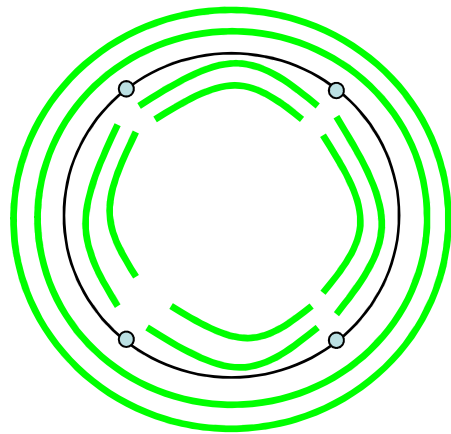
1

9.3b. Számoljunk: Hullámhosszosztás és forgalomkötegelés

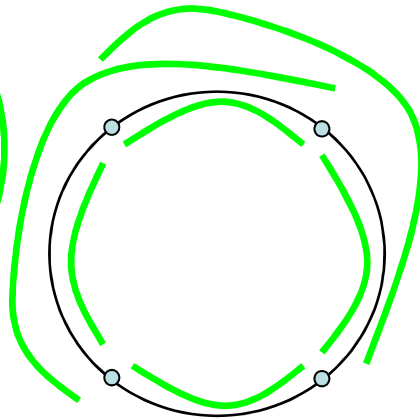
- Egy 4-csomópontos gyűrű topológiájú hálózatban (ábra) szeretnénk minden pontpár közt egy egységnyi sávszélességigényű összeköttetést kialakítani. Minden csomópont támogatja a *forgalomkötegelést* (traffic grooming). Minden szakaszon az ellenkező irányokra 1-1 külön fényszál áll rendelkezésre, melyek ugyanazt a hullámhossz készletet használják, így egyszerűség kedvéért egy hullámhosszútról feltételezzük, hogy mindkét irányban támogatja a kommunikációt. Az alábbi ábrákon szemléltesse a kialakítandó hullámhosszutasokat a következő négy esetre és tüntesse fel, hogy melyik esetben hány különböző hullámhosszra van szükség szakaszonként (e szám egy-egy hálózat különböző éleire különböző lesz):
 1. minden hullámhossz-út (csatorna) kapacitása 0,5 egységnyi
 2. minden hullámhossz-út (csatorna) kapacitása 1 egységnyi
 3. minden hullámhossz-út (csatorna) kapacitása 2 egységnyi
 4. minden hullámhossz-út (csatorna) kapacitása 3 egységnyi

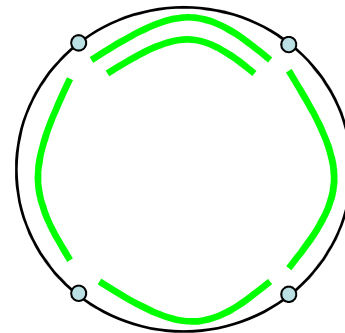
a)

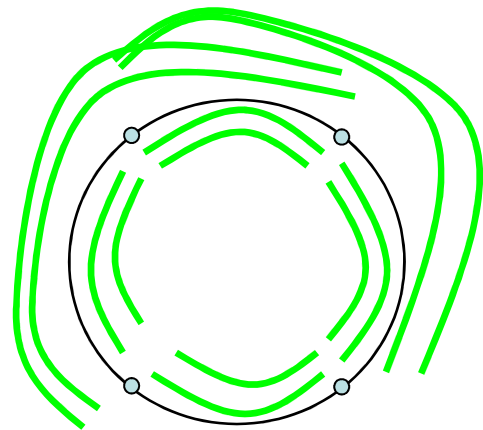
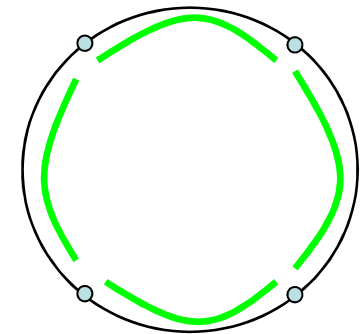
b)

c)

d)

Milyen gyors is a fény?

□ **c=299,792,457.9 m/s** (1,079,252,848.8 km/h)

■ csak vákumban! ($c \cong 3 \cdot 10^8$ m/s)

$$\varepsilon_0 = 10^7 / 4\pi c^2 \quad (\text{in } \text{A}^2 \text{s}^4 \text{kg}^{-1} \text{m}^{-3}, \text{ or } \text{F m}^{-1})$$

$$\mu_0 = 4\pi 10^{-7} \quad (\text{in } \text{kg m s}^{-2} \text{A}^{-2}, \text{ or } \text{N A}^{-2})$$

$$c = \frac{1}{\sqrt{\varepsilon_0 \mu_0}}$$

□ Különben lassabb!

■ Pl. Levegőben alig lassúbb mint vákumban

■ Pl. Üvegben $v \cong 3/4 \cdot c$

□ törésmutató: $n \cong 1.3\text{--}1.4$

■ Pl. Fényszálban csak $v \cong 2/3 \cdot c = 200,000,000$ m/s (720,000,000 km/h)

□ törésmutató: $n \cong 1.4\text{--}1.5$

■ Pl. Gyémántban csak $v=124,000,000$ m/s (447,000,000 km/h)

□ törésmutató: $n = 2.4175\text{--}2.4178$

■ Pl. „Slow light”: nagyon-nagyon lassú!

□ Csoport sebesség (group velocity)

□ Nem tényleges sebesség

□ Optikai Puffer reménye !!!

$$\text{Törésmutató: } n = \frac{c}{v}$$

c: celeritas (sebesség latinul)

„Slow Light” (lassú fény)

- 1999-ben $v=17$ m/s
- 2001-ben pillanatra „megállították”
- 2003-ban „megállították”
- Rb (Rubidium) gáz atomjai (<http://physics.nist.gov/Pubs/Bec/j4cornel.pdf>)
 - 170 nanokelvin (nK)-re hűtve ($0\text{ K} = -273.15\text{ °C}$) ($1\text{ nK} = 10^{-9}\text{ K}$)
 - 2001 fizikai Nobel-díj
- 2005 fotonikus kristályok szobahőmérsékleten

nobelprize.org

Carl Wieman Eric Cornell

Wolfgang Ketterle

*Alfred Nobel
1833-1896* 18

Kis ismétlés fizikából:

10^{-1} **d** deci

10^{-2} **c** centi

10^{-3} **m** milli

10^{-6} **μ** micro

10^{-9} **n** nano

10^{-12} **p** pico

10^{-15} **f** femto

10^{-18} **a** atto

10^{-21} **z** zepto

10^{-24} **y** yocto

10^1 **da** deca

10^2 **h** hecto

10^3 **k** kilo

10^6 **M** mega

10^9 **G** giga

10^{12} **T** tera

10^{15} **P** peta

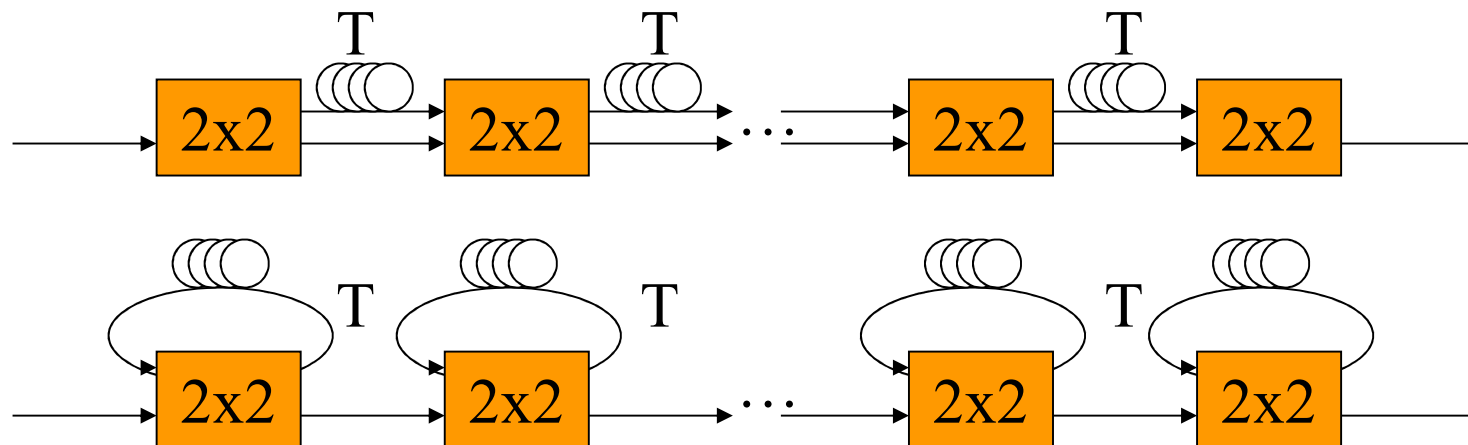
10^{18} **E** exa

10^{21} **Z** zetta

10^{24} **Y** yotta

9.4. Számoljunk!

- Mekkora késleltető szakaszok kellenek, ha a pufferelendő időréseink $t_1 = 1 \mu\text{s}$ -osak és mennyi ha $t_2 = 1 \text{ ns}$ -osak? Tfh. $v = 2/3 \cdot c$. (vagy ehelyett tfh. törésmutató $n=1.5$).
- $v = s_1/t_1 \rightarrow s_1 = v \cdot t_1 = 2/3 \cdot 299\,792\,457.9 \text{ m/s} \cdot 10^{-6} \text{ s} = 199.861 \text{ m}$
- $v = s_2/t_2 \rightarrow s_2 = v \cdot t_2 = 2/3 \cdot 299\,792\,457.9 \text{ m/s} \cdot 10^{-9} \text{ s} = 19.986 \text{ cm}$

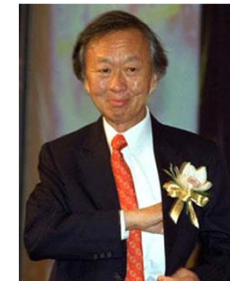
Optikai technológia

- Fényszálak és hullámhossz-sávok
- AWG: Arrayed Waveguide Grating
- Optikai erősítők, sávok

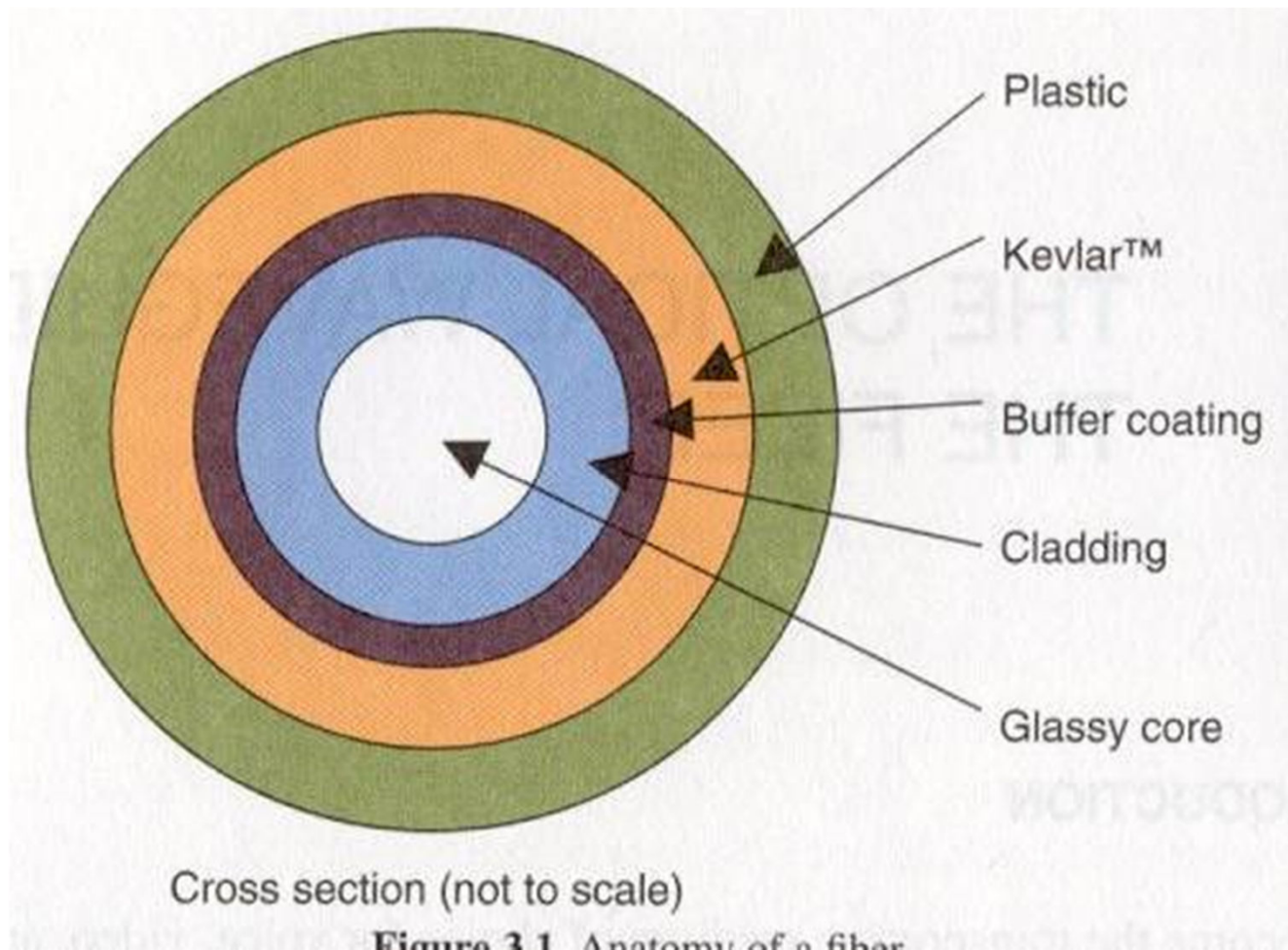

* Fizikai Nobel-Díj 2009 október 6

- <http://www.origo.hu/tudomany/20091006-fizikai-nobeldij-2009.html>
- **Charles K. Kao** 1966-ban tett olyan felfedezést, amely áttörést jelentett a száloptikával kapcsolatos kutatásokban. Kiszámította, hogy különösen tiszta üvegből készülő szálakon sok száz kilométerre is küldhetők fényimpulzusok, az akkori rekordot jelentő 20 méter helyett. A gyakorlati megvalósításra mindössze 4 évet kellett várni. Ma életünk már elképzelhetetlen optikai kábelek nélkül: a telefon- és az internetes adatforgalom zöme ezeken zajlik szerte a világban. Az összes kábel hossza körülbelül egymilliárd kilométer lehet, azaz mintegy 25 ezerszer érnék körül az Egyenlítőt.
- Kao és Hockham kijelentették, hogy az optikai szálak kommunikációban való alkalmazásának a csillapítás 20 dB/km alá csökkentése a feltétele. A 20 dB/km azt jelenti, hogy a szál egy kilométerén a jel energiájának 99 százaléka nyelődik el. A mai szálak vesztesége egy kilométeren 0,2 - 0,3 decibel, ez 5-7 százalékos energiavesztést jelent. Ennek köszönhetően egy kábelszakasz erősítés nélküli 100 km hosszú is lehet.

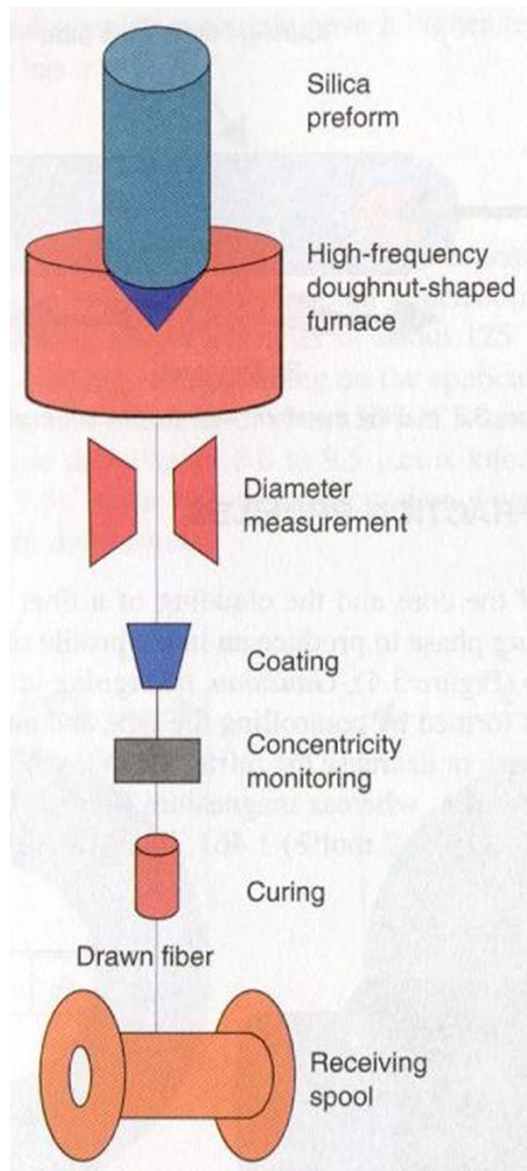
Fényszál keresztmetszet

Forrás: Shivkumar Kalyanaraman

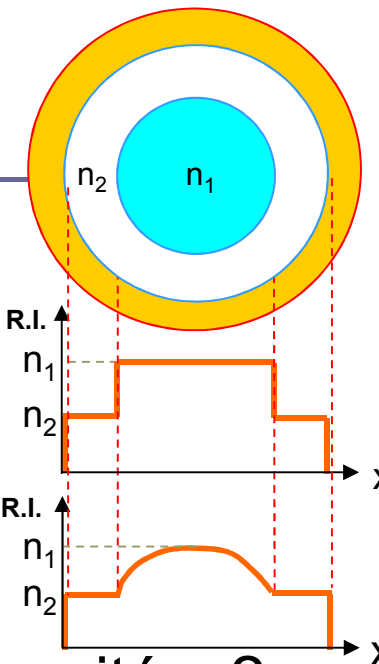
Fényszál gyártása

9.5. Mekkora egy kábel kapacitása?

□ Adalékolják

- (Step Index)
- Graded Index

□ 5. Mekkora egy kábel kapacitása?

- Kábelvezetékben lehet több kábel
- Kábelenként 1000 fényszálig
- Fényszálanként 160λ
- λ -ánként 2.5 Gbps vagy 10 Gbps

Megoldás:

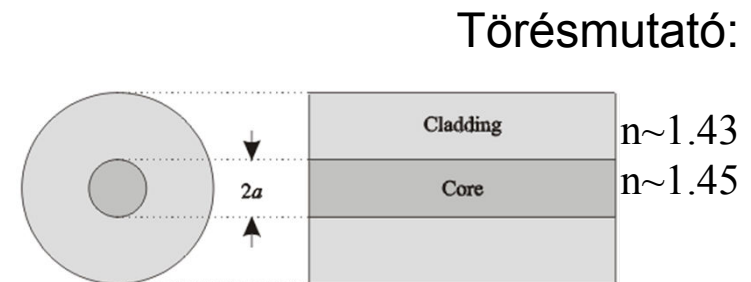
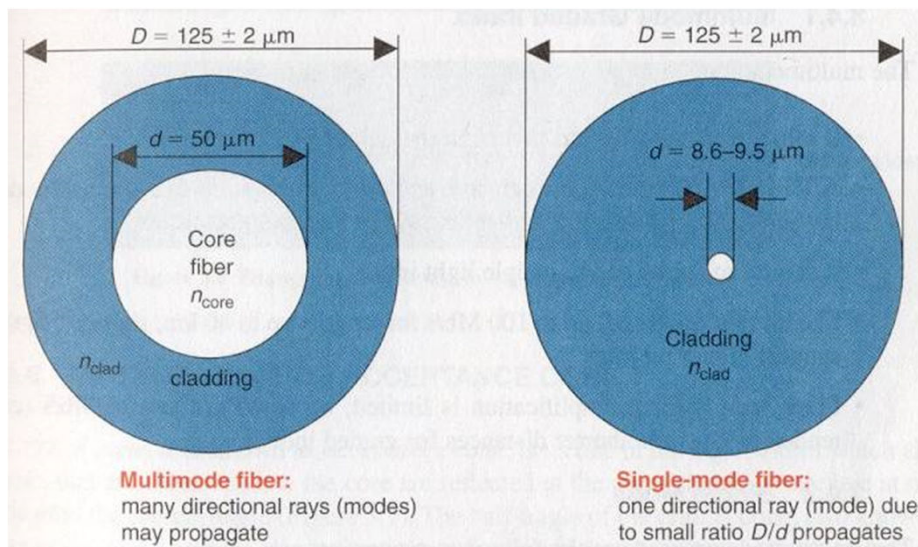
- Ekkor a kábelkapacitás:

$$1000 \cdot 160 \cdot 10 \text{ Gbit/s} = 1.6 \cdot 10^{15} \text{ bit/s} = 1.6 \text{ Pbit/s}$$

Ami pl. 42 553 DVD másodpercenként!

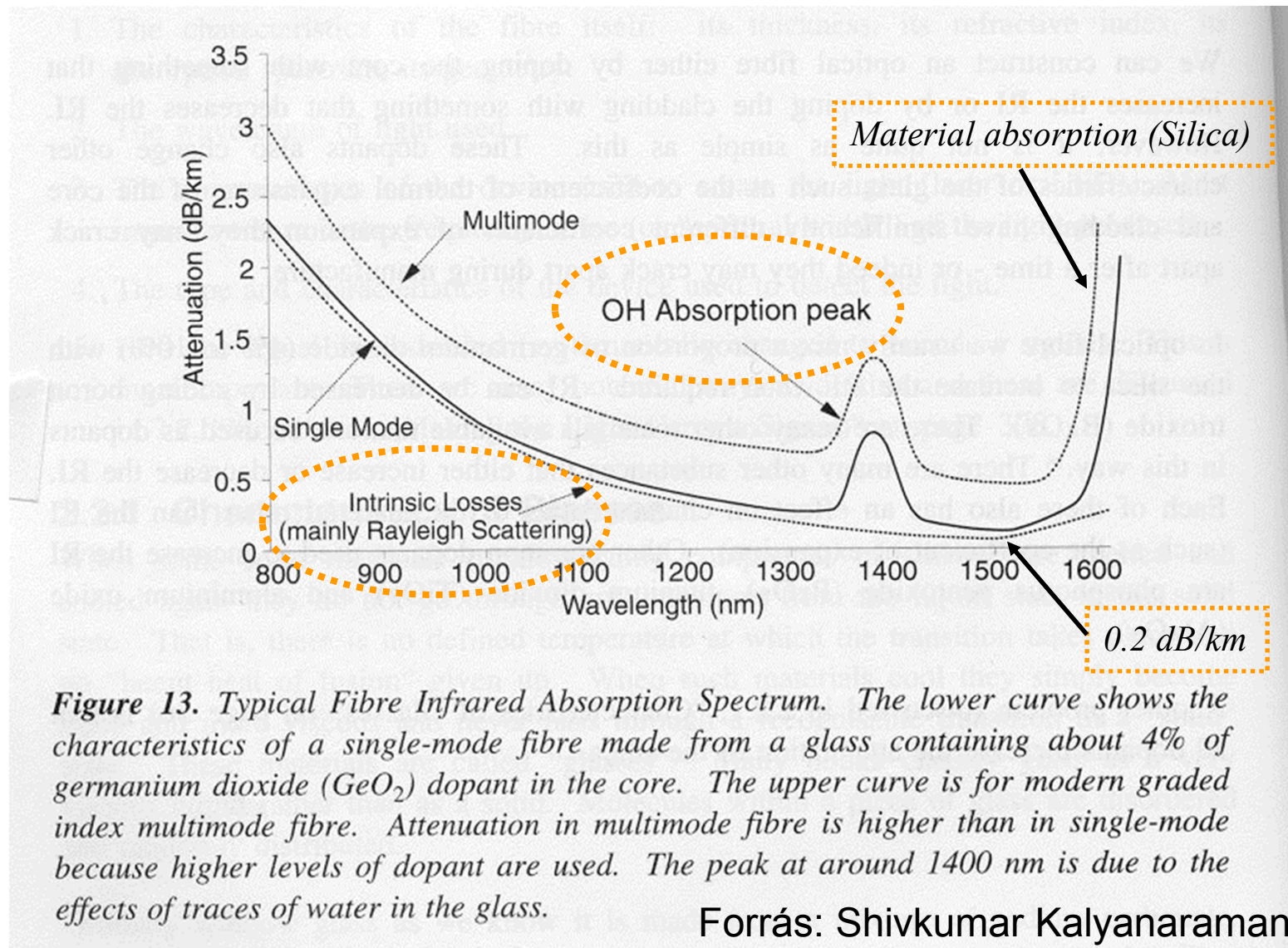
Egymódusú és többmódusú Üvegszál (Fényszál)

- Single-Mode Fiber (SMF) (8 to 10 μm mag)
 - Drágább de jobb
 - Egy terjedési módus
 - Nagyobb teljesítménysűrűség!
- Multimode Fiber (MMF) (50 to 85 μm mag) (**Maxwell egyenletek!**)
- SiO_2 alapú (vagy műanyag)
- 3 alacsony csillapítású sáv („ablak”): 0.8, 1.3 , 1.55 μm

Forrás:
Shivkumar Kalyanaraman

Csillapítási spektrum

Forrás: Shivkumar Kalyanaraman

Fényszál: Csillapítási „ablakok”

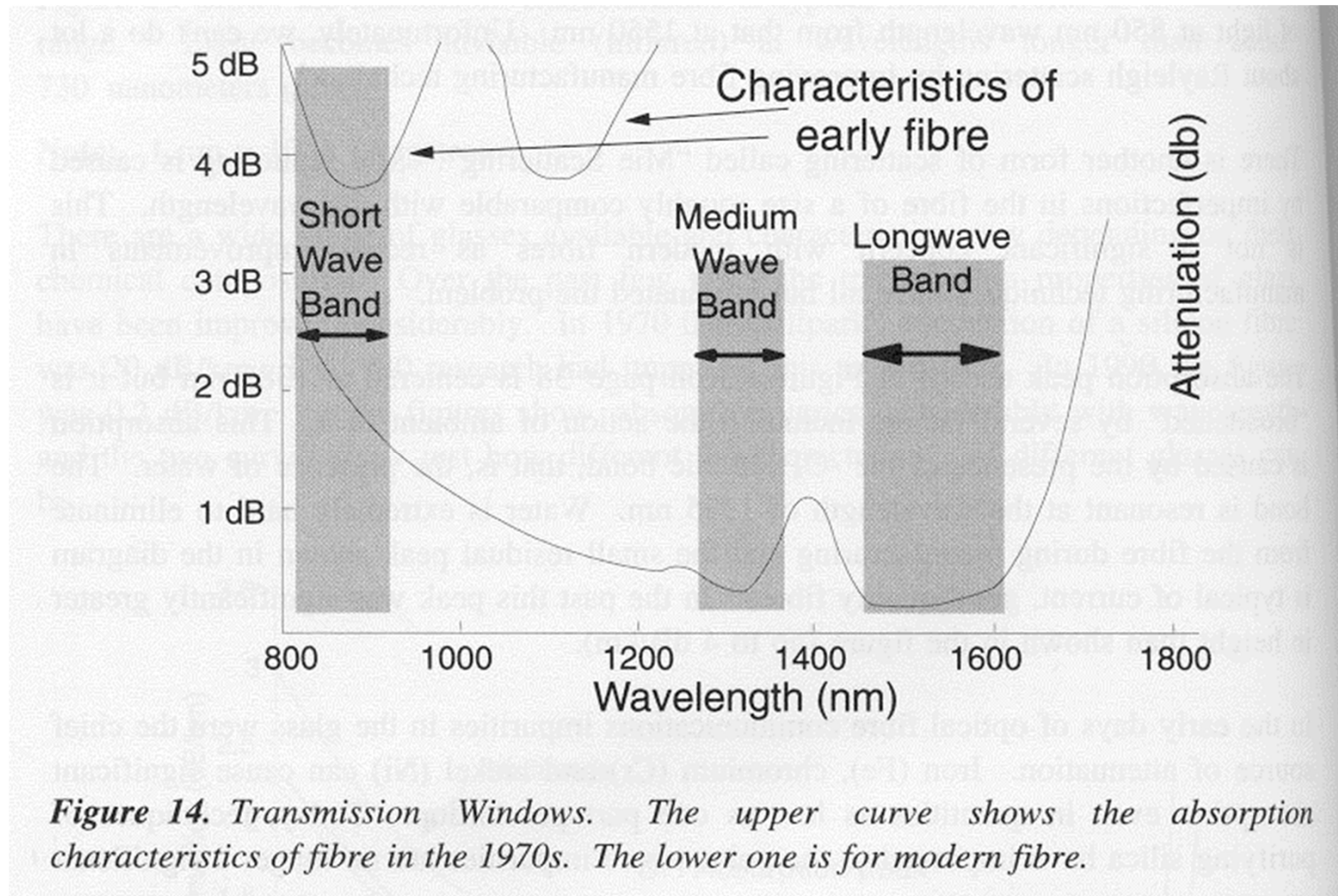
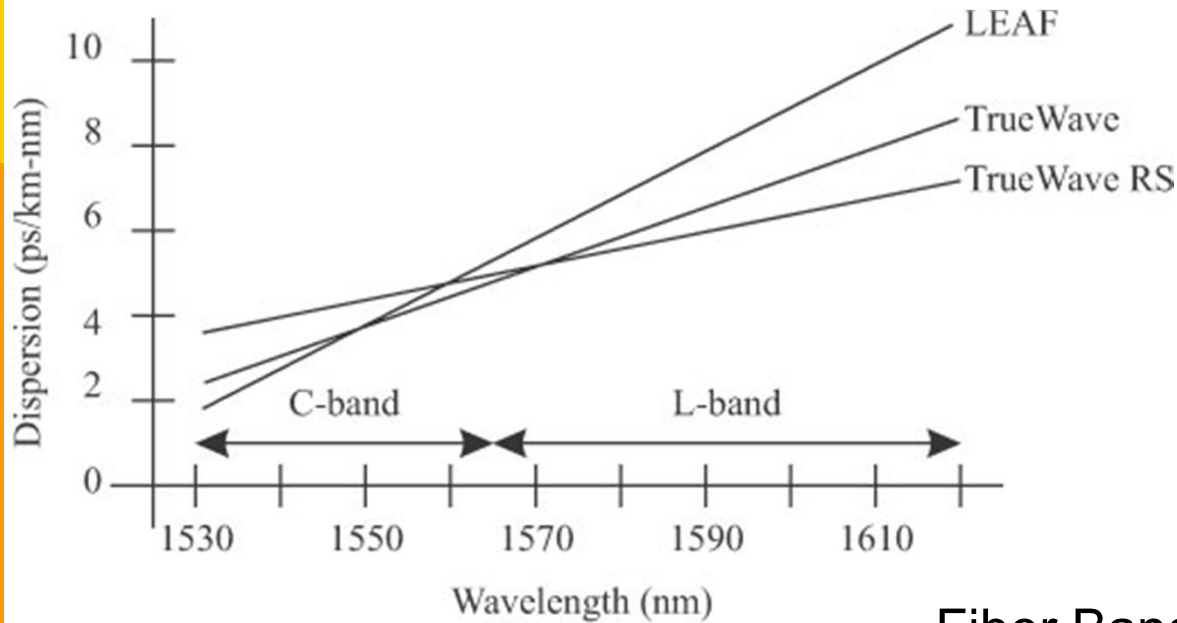

Figure 14. Transmission Windows. The upper curve shows the absorption characteristics of fibre in the 1970s. The lower one is for modern fibre.

Some fibers eliminate absorption peaks due to watervapor in the 1400nm area!

Forrás: Shivkumar Kalyanaraman

* λ -sávok

Fiber Bands:

O-band: (Original) 1260-1360nm

E-band: (Extended) 1360-1460nm

S-band: (Short) 1460-1530nm

C-band: (Conventional): 1530-1565nm

L-band: (Long) 1565-1625nm

U-band: (Ultra-long): 1625-1675nm

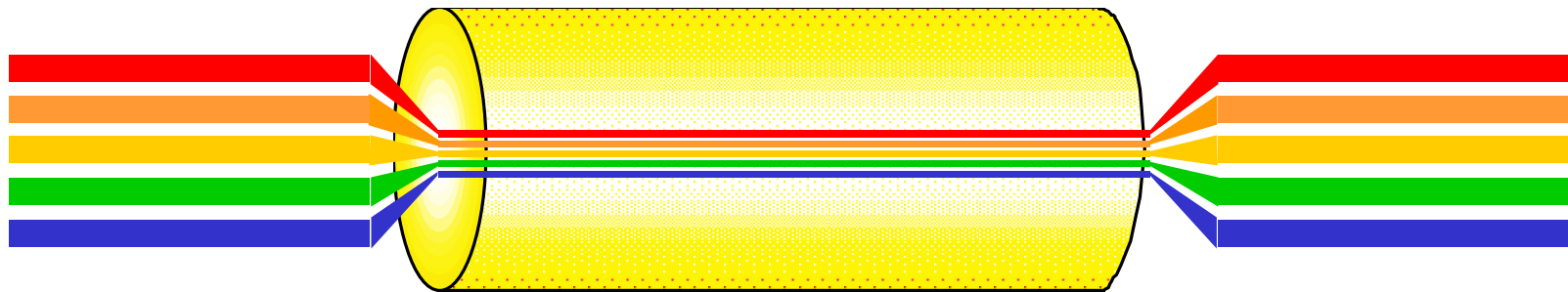
Forrás: Shivkumar Kalyanaraman

*ITU-T hullámsávok

- 1260 — 1360 nm: O-band (original)
 - 1360 — 1460 nm: E-band (extended)
 - 1460 — 1530 nm: S-band (short wavelength)
 - 1530 — 1565 nm: C-band (conventional)
 - 1565 — 1625 nm: L-band (long wavelength)
 - 1625 — 1675 nm: U-band (ultra-long wavelength)
-
- WWDM (Wide WDM) > 50 nm
 - 1000 GHz < CWDM (Coarse WDM) < 50 nm
 - DWDM (Dense WDM) < 1000 GHz

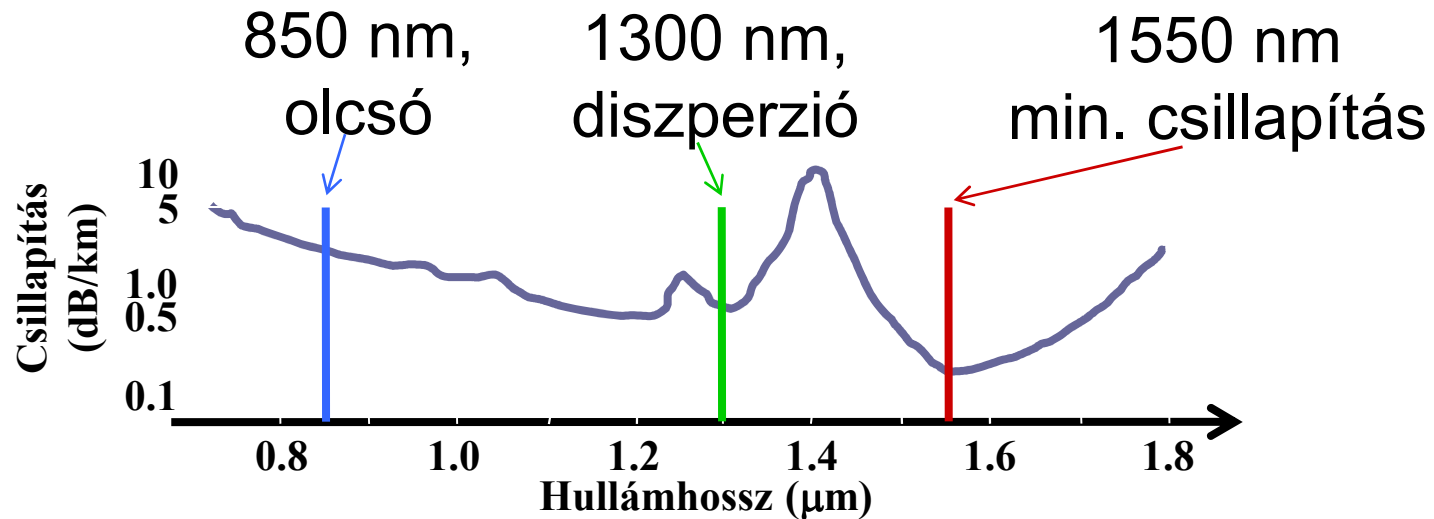
WDM alapelvek

Egy fényszál → több λ (hullámhossz)

Forrás: VPI Virtual Photonics

Milyen hullámhosszakon?

ITU-T, frekvencia rács 2002 május

G.694.1 “Spectral grids for WDM applications: DWDM **frequency** grid” (frekvenciában egyenletes a rács)

G.694.2 “Spectral grids for WDM applications: CWDM **wavelength** grid” (hullámhosszban egyenletes a rács)

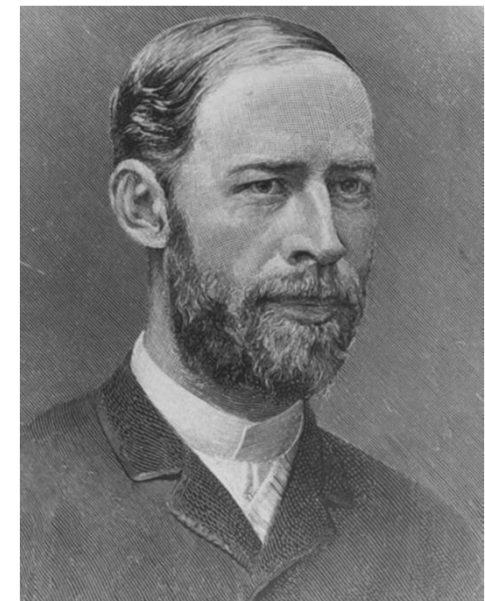
□ DWDM:

$$\text{mert } \lambda_2 - \lambda_1 = c \cdot (\nu_1 - \nu_2) / \nu_1 \nu_2$$

- 193.10 THz (1552.52 nm) körül
 - 191.7 THz — 196.1 THz (1563.86 nm — 1528.77 nm)
 - 186 THz — 201 THz (1611,78 — 1491,50 nm)
 - ~150 csatorna, 100 GHz-enként
- 100 GHz-enként
 - (200, 100) 50, 25 (12.5) GHz-enként is lehet
 - ~ 40, 80, 160 csatorna

□ CWDM

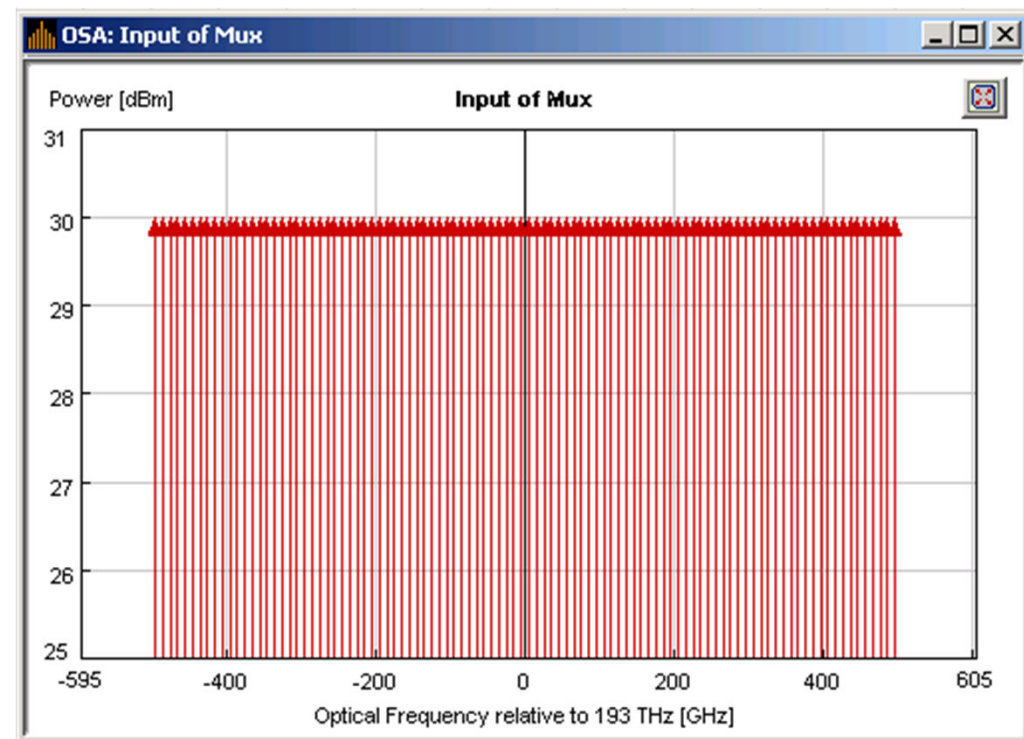
- Nagyobb a sáv a csatornák között (~20 nm)
- Ezért kevésbé pontos, szélesebb spektrumú
- Ezáltal olcsóbb eszközök
- Nagyobb bitsebességeken

Heinrich R. Hertz 31

Frekvencia tartomány

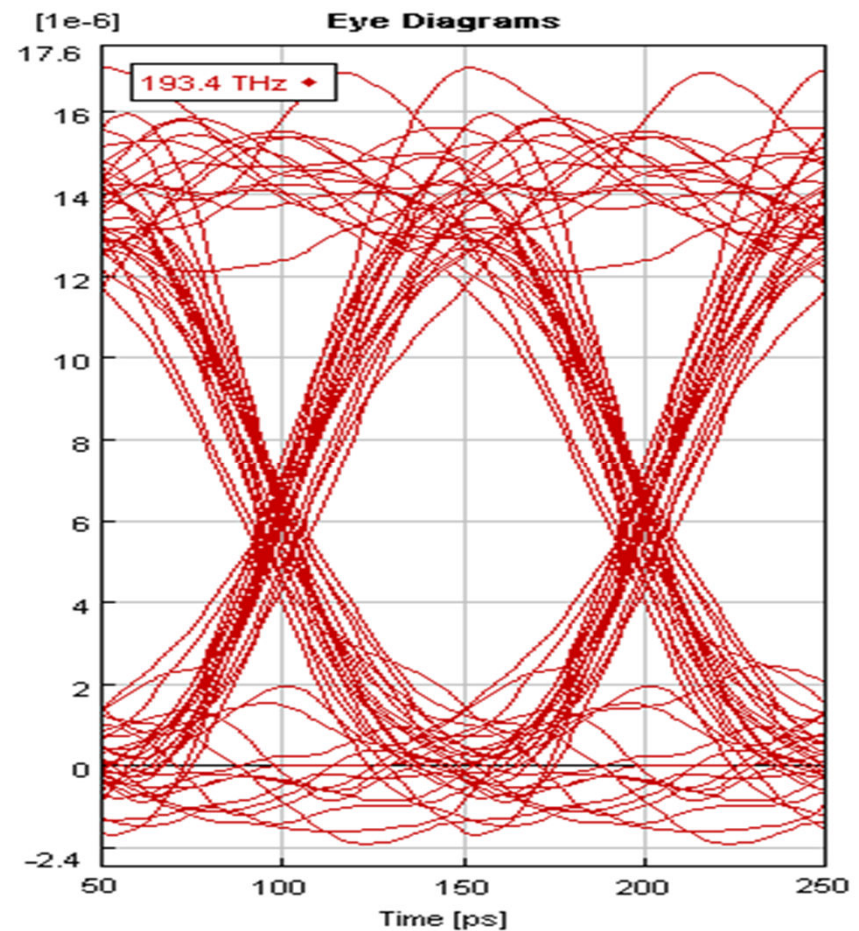
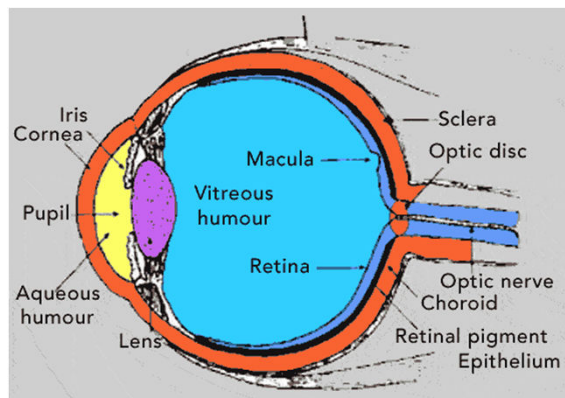
- 100 csatornás DWDM rendszer „fésűje”
- 10^9 Hz (10 GHz) csatorna-„réselessel”
- 193 THz frekvencia körül ($c=\lambda \cdot \nu$) $\rightarrow \lambda=1.553 \mu\text{m}$

Forrás: VPI Virtual Photonics Teaching Material

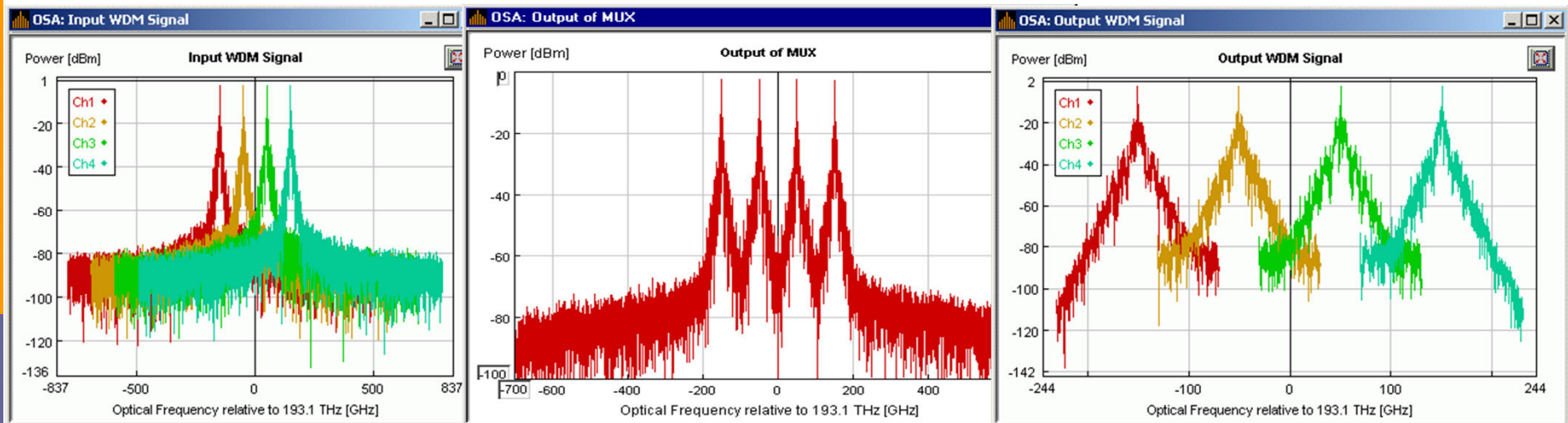
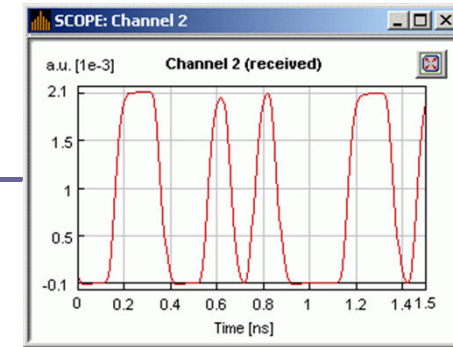
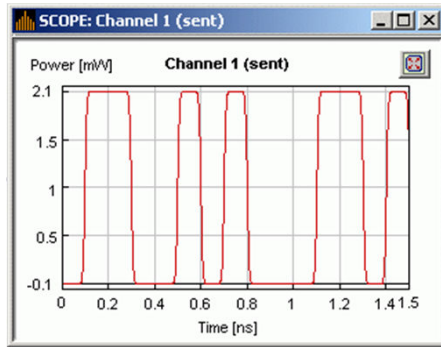
Időtartomány

□ Szemábra (Eye Diagram)

Forrás: VPI Virtual Photonics Teaching Material 33

MUX/DEMUX

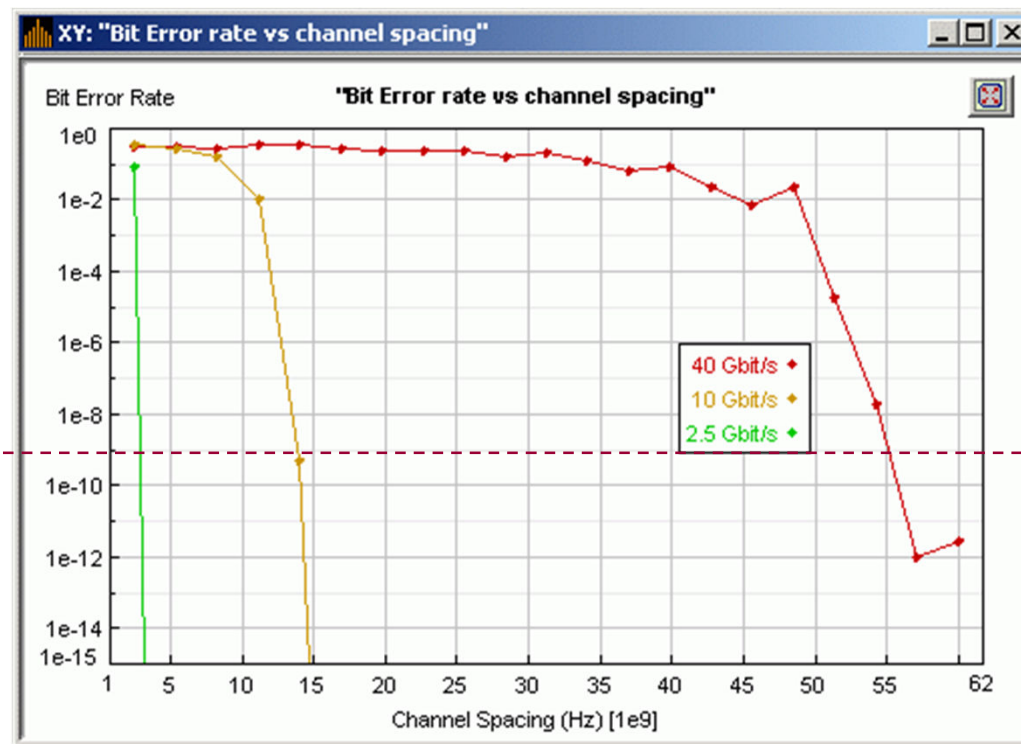
Forrás: VPI Virtual Photonics Teaching Material

- 4λ CWDM vagy DWDM rendszer
- Nyalábolás-Bontás (Multiplexing-Demultiplexing)
- Frekvencia és időtartományban

9.6. BER \leftrightarrow Gbit/s \leftrightarrow λ -rés összefüggése

- Ha 10^{-9} BER (bithibaarány) alatt szeretnénk maradni
 - Milyen bitsebességre?
 - Mekkora frekvenciakülönbség (csatorna-rés) legyen szomszédos csatornák között?

Áthidalandó távolság és a fényszálban használt sáv szélesség is kihat!

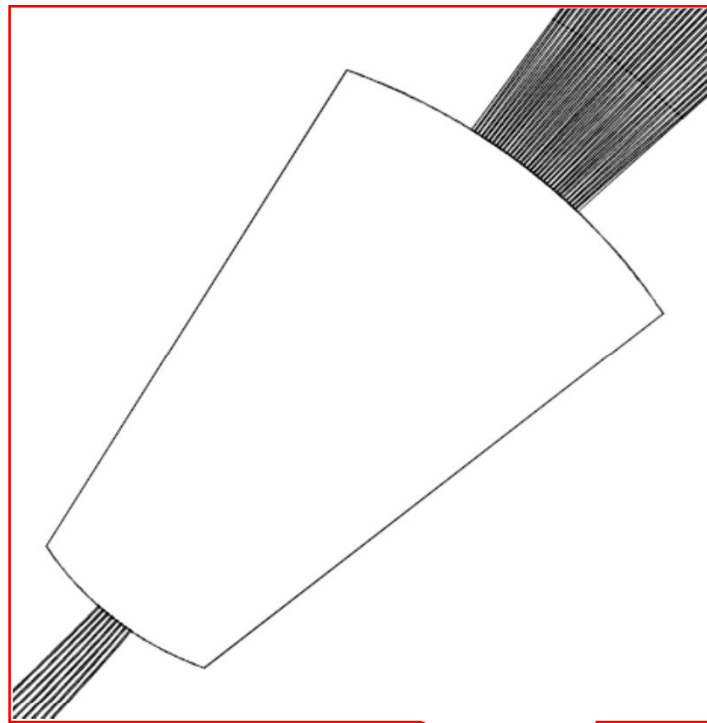
Forrás: VPI Virtual Photonics Teaching Material

Optikai technológia

- Fényszálak és hullámhossz-sávok
- AWG: Arrayed Waveguide Grating
- Optikai erősítők, sávok

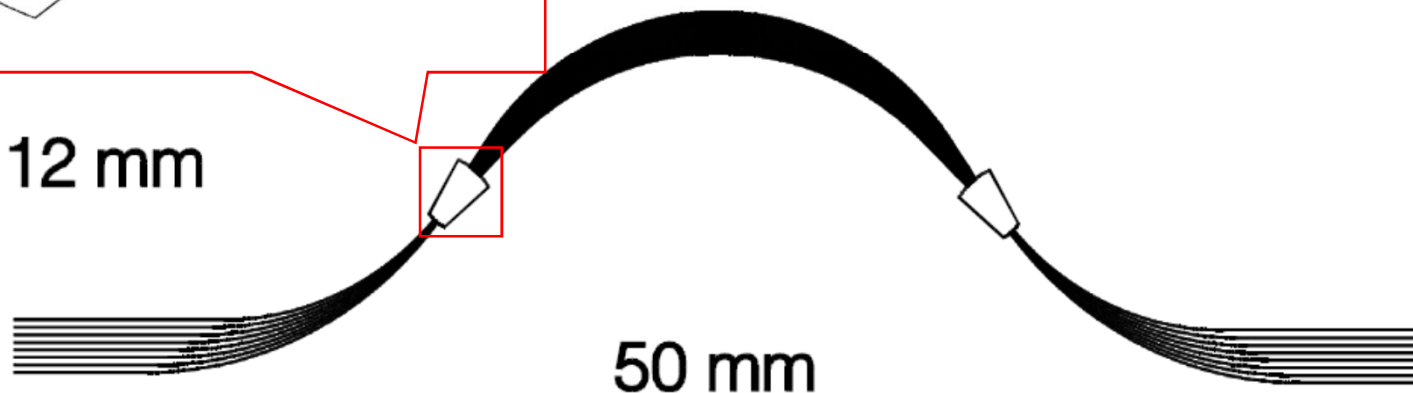
AWG: Arrayed Waveguide Grating

- Tömbös hullámvezető rács

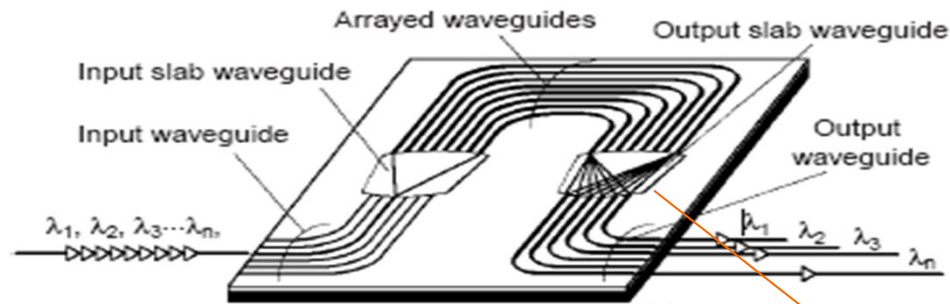
- Működési elv magyarázata:
www.c2v.nl/products/software/support/files/A1998003B.pdf

12 mm

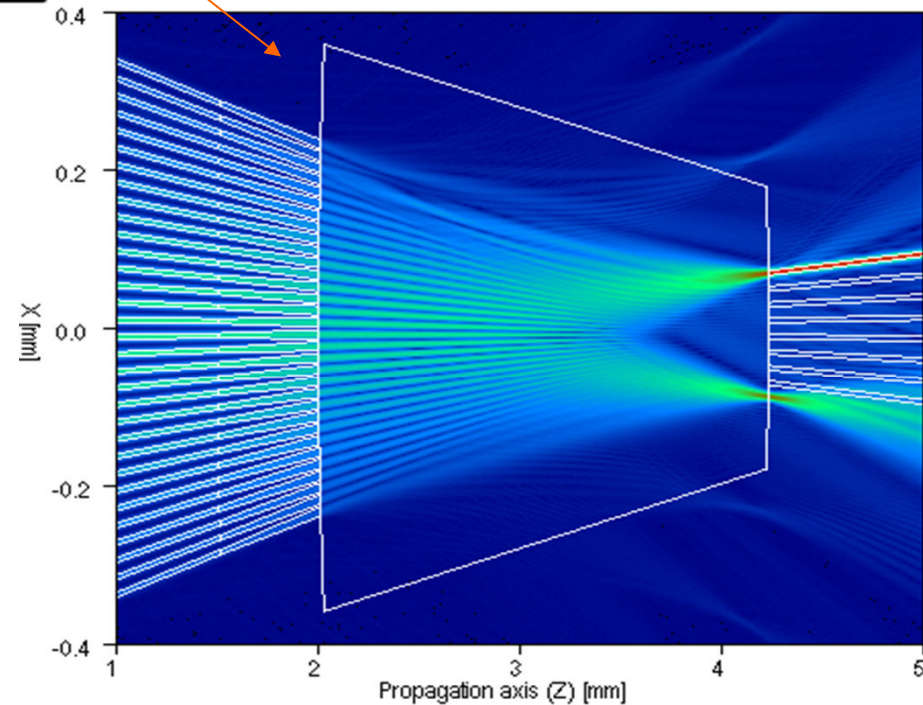
50 mm

Arrayed waveguide grating

□ **AWG**

- Great scalability
- Low losses
- Non reconfigurable
 - It requires wavelength conversion

Source: Robotiker, Andrea Bianco Redondo
Networks 2008, Budapest

C2V animation